

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน ให้มีความรู้ ความสามารถและพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่ตระหนักถึงศักยภาพในการพัฒนาคน โดยมุ่งเน้นที่คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เป็นทั้งเหตุ และปัจจัยของการพัฒนา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีทักษะเพียงพอที่จะทำประโยชน์แก่สังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533, หน้า 1) การที่นักเรียนสามารถพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามความคาดหวังของหลักสูตร จำเป็นต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งฝึกให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถพัฒนางานได้ และมีค่านิยมที่ดี

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันจัดการศึกษาให้สอดคล้อง และเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ ตลอดจนการจัดการศึกษาให้สนองตามความต้องการของชุมชนและส่งเสริมความถนัดตามความสามารถของนักเรียนให้มีการพัฒนาความถนัด ความสามารถถึงขีดสูงสุดเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับ ไปพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่นและชาติบ้านเมือง (กรมวิชาการ, 2533, หน้า 33-38)

ในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพได้มีจุดประสงค์สอดคล้องที่ว่าเพื่อให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการทำงานปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงาน วิเคราะห์และวางแผนการทำงานประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีคุณธรรมในการทำงาน สามารถพึ่งตนเองได้ค้นพบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง

เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมในด้านการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ตามหลักสูตรที่มุ่งหมายไว้ กลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพจัดเป็นกลุ่มวิชาหนึ่งที่มีจุดประสงค์เพื่อฝึกให้นักเรียนทำงานเป็น รัก และเห็นคุณค่าของการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีความรู้ ความเข้าใจในหลักของวิชาชีพ เพื่อที่จะนำไปปรับปรุง การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพตามควรแก่วัย มีคุณธรรม มีความสามารถในการจัดการ การตลาด และความร่วมมือในการประกอบธุรกิจ (กรมวิชาการ, 2533, หน้า 95)

โรงเรียนแมริมวิทยาคมเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ได้จัดให้มีการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนทำงานเป็น รัก และเห็นคุณค่าของการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ดังนั้นกิจกรรมการสอนที่จัดขึ้นมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง

วิชาบัญชีบริการเป็นวิชาหนึ่งที่เปิดเป็นวิชาเลือกเสรีในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ของทุกปีการศึกษา จุดมุ่งหมายของวิชาบัญชีบริการเพื่อให้นักเรียนมีอุปนิสัยรักการทำงาน ให้มีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัยตามความต้องการ ความสนใจ ความถนัดรวมทั้งให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกวิชาชีพให้เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคม (กรมวิชาการ, 2531, หน้า 107-117)

จากเอกสารรายงานการประเมินผลการเรียนการสอนที่ผ่านมาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนแมริมวิทยาคมหมวดวิชาธุรกิจ พบว่า นักเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินผลคิดเป็นร้อยละ 5.91 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังอยู่ในระดับต่ำ เฉลี่ย เกรด 1 และเกรด 2 (รายงานสรุปการปฏิบัติงานวัดผลประเมินผล โรงเรียนแมริมวิทยาคม, 2540, หน้า 11-16) เมื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังอยู่ในระดับต่ำ ไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ ขณะที่ด้านการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง และเชื่อว่าความรู้ และทักษะเป็นเกณฑ์ที่ใช้ประเมินผลการเรียนของนักเรียน โดยมิได้คำนึงถึงเกณฑ์การวัดตัวอื่น ๆ เช่นทัศนคติ และพฤติกรรมของนักเรียน สมศักดิ์ ภูวิภาคารวรรณ์(2540, หน้า 2) ได้กล่าวถึงจุดอ่อนของการประเมินผลแบบเดิมว่า ครูส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าความรู้ และทักษะเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมิได้ตระหนักถึงเกณฑ์ตัวอื่น ซึ่งได้แก่ เจตคติและพฤติกรรม แบบทดสอบที่ใช้อยู่ มีแนวโน้มเป็นการวัดแบบอิงกลุ่ม (Norm – Referenced) เพื่อเปรียบเทียบกับผู้เรียนด้วยกัน ทั้งนักเรียนและนักการศึกษามุ่งเน้นไปที่คะแนนจากการทดสอบมากกว่า

แต่โดยความเป็นจริงแล้วนักเรียนมีความสามารถมีประสบการณ์ มีภูมิหลังและมีรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เป็นของตนเอง จึงไม่จำเป็นต้องมีเครื่องมือวัดเพียงอันเดียวที่ใช้วัดการพัฒนาการของแต่ละบุคคล จากเหตุผลดังกล่าวในปัจจุบันมีการใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานกันอย่างแพร่หลาย (Portfolio Assessment) ซึ่งเป็นการประเมินจากสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นวิธีการประเมินที่เน้นงานของนักเรียนที่แสดงออกในภาคปฏิบัติ (Performance) เน้นกระบวนการการเรียนรู้ (Process) ผลผลิต (Products) และแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

ในทำนองเดียวกัน Gerald (อ้างใน ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2540, หน้า 1) ได้กล่าวถึงการทดสอบโดยวิธีประเพณีนิยม (Conventional Testing) ว่าข้อบกพร่องประการหนึ่งของการวัดผลโดยวิธีนี้คือ มีความเที่ยงตรงน้อยมากเมื่อนำไปใช้กับนักเรียนที่เสียเปรียบ เช่น นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ช้ากว่าปกติ นอกจากนั้นการสอบส่วนใหญ่เป็นลักษณะยึดครูเป็นศูนย์กลาง ในขณะที่ธรรมชาติของการงานจำเป็นอย่างยั้งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทางทักษะปฏิบัติอย่างทั่วถึง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน บางคนเรียนรู้ได้เร็ว บางคนเรียนรู้ได้ช้าทำให้เกิดปัญหาแก่ครูผู้สอน (เดือนฉาย ชูติดำรง, 2537, หน้า 2)

ในปัจจุบันวงการการศึกษาของประเทศไทยกำลังให้ความสนใจคำว่า “Portfolio” เพราะคำนี้มาพร้อมกับการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) มีมติให้ใช้แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินตำแหน่งทางวิชาการตามระบบการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งจะนำมาใช้ในปี 2542 นี้ หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวจะใช้ควบคู่กับเกณฑ์มาตรฐานระดับคุณภาพครู (National Teacher Qualification : NTQ.) วิธีการก็คือ ครูจะต้องจัดทำแฟ้มสะสมงานขึ้น (จินตนา คำพูด, 2541, หน้า 29) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดเป็นนโยบายที่จะพัฒนาจัดการศึกษาของประเทศไทยให้สถานศึกษาปรับปรุงการปฏิบัติงานการเรียนการสอนของครู และนักเรียน โดยมุ่งที่การปฏิบัติงานของนักเรียน (Student Performance) ให้เป็นผู้ที่ตัดสินใจอย่างชาญฉลาด นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ลงมือทำเอง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (โกวิท ประวาลพุกภัย, 2541, หน้า 2)

ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าในการสอนวิชางานบัญชีบริการควรนำวิธีการวัดประเมินผลแบบใหม่มาใช้ในการวัดประเมินผลที่เรียกว่า Portfolio เพราะฉะนั้นนักเรียนที่เรียนในวิชาบัญชีบริการนั้นพื้นฐานความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน การใช้ผลการสอบเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งมาตัดสินว่าสอบได้หรือไม่ได้นั้นเป็นการไม่ถูกต้อง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วนักเรียนมีความสามารถ มีรูปแบบ การเรียนเป็นของตนเอง ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นให้นักเรียนทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาในสิ่งที่ตนเองสนใจ และรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงให้เห็นความสามารถพัฒนาการของนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานนี้ได้แพร่หลายขยายไปสู่ทุกสถาบันการศึกษาและกำลังเป็นที่สนใจในขณะนี้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานในวิชาบัญชีบริการในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาบัญชีบริการให้เกิดประสิทธิภาพแก่นักเรียน ให้เห็นความสามารถ และพัฒนาการของนักเรียนอย่างชัดเจน สามารถมองเห็นรายละเอียดของการพัฒนาการ รวมทั้งจุดเด่น จุดด้อยในกระบวนการเรียน สามารถวัดผลได้ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ถ้าหากผลการวิจัยประสบผลสำเร็จก็จะนำเสนอและขยายผลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปฏิรูปการเรียนการสอนของครูและนักเรียนในหมวดอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการประเมินโดยแฟ้มสะสมผลงานในรายวิชาบัญชีบริการ
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานในรายวิชาบัญชีบริการ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย สำหรับการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน รายวิชาบัญชีบริการครั้งนี้เป็นนักเรียน และผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนเมธีวิทยาคม อำเภอเมธี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 25 คน 1 ห้องเรียน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานในวิชาบัญชีบริการ (ช 0316) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีขอบเขตจำกัดเฉพาะเนื้อหาในเรื่องดังต่อไปนี้

1. งบประมาณ
2. กระดาษทำการ
3. การปิดบัญชีในวันสิ้นงวดการเงิน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน หมายถึง การประเมินในรายวิชาบัญชีบริการ (ช 0316) โดยใช้วิธีการรวบรวมผลงานของนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ที่จะประเมินผลงานแต่ละชิ้น ในการประเมินประกอบด้วยตัวนักเรียน เพื่อนร่วมชั้นเรียน และครูผู้สอน ผลที่ได้จากการประเมินคือตัวบ่งชี้สมรรถภาพของผู้เรียน

แฟ้มสะสมงานของนักเรียน หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกโดยตัวนักเรียนเองมาสะสมไว้อย่างเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นข้อมูลแสดงถึงความพยายาม ความสามารถ เจตคติ แรงจูงใจ ความเจริญงอกงาม ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาบัญชีบริการ

วิชาบัญชีบริการ หมายถึง วิชาที่เปิดสอนเป็นวิชาเลือกเสรี ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 RUBRICKS หมายถึง เกณฑ์ในการให้คะแนนหรือแนวทางให้คะแนนที่ใช้ในการประเมินชิ้นงานที่มีคุณภาพในการตัดสินใจให้คะแนนผลงานของนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ได้รูปแบบที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานสำหรับวิชาบัญชีบริการ (ช 0316)
2. ได้แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาบัญชีบริการ (ช 0316)